

Prof. nadzw. dr hab. Edmund Juśko

Uniwersytet Rzeszowski
ORCID: 0000-0002-7398-7817

Recenzja książki: Jan Ryś, *Korpus Kadetów nr 1 (1918–1939). Okres łobzowski (1918–1921)*, Ignatianum, Kraków 2022, ss. 408

W prezentowanej publikacji, jej Autor, prof. dr hab. Jan Ryś, znakomity badacz dziejów polskiego szkolnictwa okresu autonomii galicyjskiej oraz lat międzywojennych, a w szczególności środowiska krakowskiego, dokonał przedstawienia problematyki szkolnictwa wojskowego, które reprezentował Korpus Kadetów w okresie łobzowskim lat 1918–1921. Należy podkreślić, iż po odzyskaniu niepodległości władze polskie z dużym entuzjazmem rozpoczęły proces odbudowy szkolnictwa wojskowego, a jedną z pierwszych szkół była Szkoła Podchorążych w Łobzowie.

Zaraz na wstępie należy zaznaczyć, iż prezentowana publikacja jest pierwszym z punktu widzenia naukowego opracowaniem dotyczącym losów szkół kadeckich opartym na bardzo szerokiej bazie źródłowej uwzględniającej praktycznie wszystkie możliwe rodzaje źródeł historycznych oraz bogaty zasób literatury przedmiotu. Pojawiające się wcześniej publikacje pod względem merytorycznym nie wyczerpywały omawianego zagadnienia. Poruszają one zagadnienie Korpusu Kadetów bądź wycinkowo w kontekście innej problematyki, bądź nie wykorzystują materiału źródłowego i nie stosują aparatu naukowego. Powoduje to, że prezentowana publikacja odzwierciedla szerokie kompetencje merytoryczne i badawcze Autora, a ponadto jest publikacją poruszającą zagadnienia z zakresu historii wychowania, historii oraz historii wojskowości, a więc ma charakter interdyscyplinarny.

Pod względem konstrukcji opracowanie składa się z sześciu rozdziałów mających charakter problemowy. Mając na uwadze kompetencje badawcze i zakres zintegrowań Autora, publikacja jest monografią pedagogiczno-historyczną. W pierwszym z nich Autor przedstawia kwestie powstania szkoły, jej organizację oraz zmiany, jakie w niej zaistniały po przejściu jej przez społeczność polską. W rozdziale drugim Autor charakteryzuje proces dydaktyczny mający w niej miejsce; programy nauczania, metody, organizację, wyniki w nauce osiągnięte przez kadetów oraz bazę dydaktyczną. Trzeci rozdział zawiera informacje na temat kadry dydaktycznej i administracyjnej, jej kwalifikacji oraz sytuacji materialnej.

W rozdziale czwartym Autor dokonał charakterystyki stanu procesu wychowania w szkole zwracając uwagę na jego polonizację oraz specyfikę wychowania wojskowego, co skutkowało potem udziałem kadetów w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 roku oraz trzecim Powstaniu Śląskim. Rozdział piąty zawiera

materiał badawczy dotyczący przebiegu losów kadetów, począwszy od rekrutacji, przez ich pobyt w niej i naukę oraz późniejsze losy. Szczególnie ta ostatnia kwestia – absolwenci, jest interesująca, gdyż przedstawia wybrane biografie kadetów przygotowane na podstawie danych zawartych w teczках akt personalnych. W końcowym rozdziale szóstym Autor prezentuje materiały dotyczące bazy materialnej szkoły, zasad finansowania, gospodarki oraz dokonuje prezentacji dziejów budynku głównego szkoły.

Publikacja ponadto zawiera merytoryczny wstęp, zakończenie, niezwykle bogatą bibliografię zarówno w odniesieniu do materiałów źródłowych, jak i literatury dotyczącej jej tematyki, wykaz tabel, wykresów oraz fotografii. Szczególnie istotny jest materiał ikonograficzny, gdyż ułatwia percepcję jej treści.

Sumując należy podkreślić, że prezentowana publikacja stara się odtworzyć różne aspekty funkcjonowania Korpusu Kadetów w latach 1918–1939. Pod względem merytorycznym praca nie budzi żadnych zastrzeżeń, a jej wymiar sprawia, że wpisuje się ona w prowadzone obecnie badania dotyczące ogólnie szkolnictwa autonomicznej Galicji i II RP.

Poruszając kwestie wychowania wojskowego w odniesieniu do współczesnej rzeczywistości pełni także wymiar aktualizujący. Ukazując proces formowania kadetów, prezentowanych przez nich wartości wpisuje się w problematykę wychowania patriotycznego i idei demokratycznych i narodowych

Wszystko to dowodzi dużej rzetelności badawczej Autora oraz dobrej znajomości bazy informacyjnej dla tytułowego tematu. Dzięki temu J. Ryś stworzył wartościowe opracowanie o charakterze interdyscyplinarnym. Podkreślić należy staranność zredagowania całej pracy. Świadczy to o dużych umiejętnościach naukowych Autora. Warto również podkreślić, że dotychczas nikt nie zajmował się tym problemem w tak szerokim i dokładnym ujęciu, jak uczynił to Autor. Niniejsza publikacja uzupełnia więc w sposób znakomity dotychczasowy stan badań nad problematyką zawartą w jej temacie.

Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe walory prezentowanej publikacji należy wyrazić uznanie dla jej Autora. Trzeba wysoko ocenić przedstawioną publikację pod względem treści, metodologii oraz kompetentnej i krytycznej interpretacji zebranego materiału faktograficznego. Także od strony formalnej książka zasługuje na uznanie

Gratulując Autorowi sumiennej pracy życzę dalszych owocnych badań nad polską tradycją wychowawczą, a publikacja winna znaleźć swoje stałe miejsce w każdej akademickiej i szkolnej bibliotece, być przedmiotem zainteresowania badaczy tej problematyki, studentów, nauczycieli historii oraz osób zainteresowanych tym tematem.